

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۲۳ مرداد ۱۳۵۹

۳ شوال ۱۴۰۰

۱۴ اوت ۱۹۸۰

۲۵۴

امروز در یکی از سینماهای بغداد آتش‌سوزی عظیمی رخ داد که یاد فاجعه سینما رکس آبادان را در اذهان عمومی و رسانه‌ها زنده کرد. رسانه‌های داخلی ایران و برخی گروه‌های معارض عراقی این حادثه دلخراش را که در آن ۵۹ الی ۶۵ نفر کشته و بیش از ۵۰ نفر زخمی شدند،^(۱) به رژیم عراق نسبت دادند، اما مقامات رسمی عراق واکنش‌های متفاوتی داشتند.

سازمان پیکار اسلامی عراق با انتشار اطلاعیه‌ای به مقایسه فاجعه سینما رکس آبادان و این حادثه پرداخت و اعلام کرد: «در فاجعه‌ای که روز پنجشنبه توسط مزدوران صدام حسین در یکی از سینماهای بغداد به وجود آمد ۶۵ کشته و ۵۱ زخمی دربرداشت و از شواهد چنین برمی‌آید که از ورود ماشین‌های آتش‌نشانی به صحنه حادثه ممانعت به عمل آمده و راه را برای هرچه بیشتر کشته‌شدن بی‌گناهان هموار ساخت.» سازمان پیکار اسلامی عراق در این اطلاعیه همچنین خاطرنشان ساخته که «ملت ما در عراق پس از این حادثه بر روی دیوارهای خیابان‌ها نوشتند که صدام سینما را با همه تماشاگران به آتش کشاند و این به معنی آن است که ملت ما جنایتکار واقعی را پیدا کرده و برای آن کیفر عادلانه‌ای مقرر می‌سازد. ...»^(۲) در این حال، رادیو تلویزیون عراق ضمن افزایش تبلیغات خود علیه ایران، این آتش‌سوزی را به مبارزان مسلمان عراقی نسبت داده‌اند. روزنامه جمهوری اسلامی ضمن اعلام این خبر به نقل از خبرنگار خود در کویت، افزود: «یک مسافر که از عراق به کویت آمده بود به خبرنگار ما اظهار کرد: "شعله‌های آتش از فاصله ده کیلومتری قابل رؤیت بود." ناظران سیاسی معتقدند این آتش‌سوزی کار خود دولت عراق بوده و برای زمینه‌سازی در جهت یک مانور عظیم سیاسی (و شاید هم نظامی) صورت گرفته است.»^(۳)

اما روزنامه واشنگتن پست به نقل از خبرگزاری رسمی عراق، این آتش‌سوزی را ناشی از اتصال برق دانسته و آورده است که «اولین آتش‌سوزی ناشی از جرقه در مدار کوتاه برق گسترده نبود، اما بسیاری از قربانیان زیر پا له شدند.» واشنگتن پست افزود: «افراطیون اسلامی مسئولیت چندین بمب‌گذاری را ظرف ۶ ماه گذشته در عراق برعهده گرفته بودند، اما وزارت کشور عراق در بیانیه خود اشاره می‌کند که آتش‌سوزی این حادثه ارتباطی با مسائل سیاسی نداشته است.»^(۴)

۲۵۵

در ادامه تبلیغات روزمره رسانه‌های عراق علیه جمهوری اسلامی ایران و مقامات آن، امروز نیز رادیو بغداد در بخش‌های مختلف خبری خود ضمن حمله به مقامات ایران، بازهم به سیاه‌نمایی اوضاع داخلی ایران پرداخت. در بخشی از گفتار این رادیو ضمن حمله شدید به انتخاب محمدعلی رجایی آمده است:

«بیچاره محمدعلی رجایی که از پیش محکوم به شکست است، زیرا اگر هم بخواهد کامیاب شود بازهم شانس او ناچیز است. رجایی نیز از این لحاظ بیچاره است که وی چکیده تضادهایی است که هنوز به پایان نرسیده است. ... آیا رجایی خوش‌شانس‌تر از همکار وی ابوالحسن بنی‌صدر خواهد بود، زیرا که بنی‌صدر هنوز مانند هیکلی است که از انجام هر کار و یا حرکتی عاجز و ناتوان است، زیرا [امام] خمینی او را برای این خواسته است که چون کالبدی بدون محتوا و چون مهره حاکمی بدون قدرت و اختیارات به حیات خود ادامه دهد. ...»^(۵)

این رادیو در گفتار دیگری در همین بخش خبری، با تقلیدی ناشیانه از ادبیات گروه‌های چپ، به تحلیل اوضاع داخلی ایران پرداخته و می‌گوید: «پدیده عدم‌ثبات سیاسی همچنان به‌عنوان خصلت اساسی و مظهر عمده و برجسته‌ای در مسیر رویدادهای ایران باقی خواهد ماند و این پدیده اساساً ناشی از بروز تضادها و برخورد اندیشه‌های سیاسی است که بر پهنه ایران حکم‌فرما است و می‌توان ابعاد این پدیده را از خلال علایم و نشانه‌های متعددی معین ساخت که در برابر خلق‌های مبارز ایران روشن و آشکار است. پس از آنکه حزب جمهوری اسلامی که از حمایت و پشتیبانی [امام] خمینی برخوردار است امکان یافت سیطره و نفوذ خود را بر مراکز حساس و حیاتی مدیریت امور دولتی بسط دهد، سایر نیروهای سیاسی که به‌نحوی فعال، در سرنگونی رژیم شاه مشارکت نمودند، در انزوا قرار گرفتند و عملاً از مسیر رژیم دور نگه‌داشته شدند. همچنان‌که به آنها حتی اجازه شرکت در پارلمان که اصولاً می‌بایستی بیانگر آرا و اراده آزاد تمام خلق‌های ایران و به‌حق منبع زنده‌ای برای برقراری حالت ثبات و پیشرفت در ایران باشد، داده نشد. ... چراکه این مجلس جز مرکزی برای صدور آرا و افکار حزب جمهوری اسلامی چیز دیگری نیست. ...»^(۶)

رادیو بغداد در بخش دیگری از برنامه سخن‌پراکنی خود علیه جمهوری اسلامی ایران، باتوجه‌به فرار اخیر یک هواپیمای نظامی ایران به عراق و پناهنده‌شدن خلبان و سرنشینان دیگر آن، با همان ادبیات، چنین می‌گوید:

«میهن‌پرستان و انقلابیون راستین، دانشجویان مبارز انقلابی، کارگران ستم‌دیده، سربازان و افسران انقلابی ایران! رفقای شما در سرتاسر ایران در ارعاب و ترور به سر می‌برند. ... در پرتو این واقعیت بود که هواپیمای ایرانی با سرنشینان خود به عراق پناه برد؛ همچنان‌که دیگران نیز به دیگر کشورهای هم‌جوار پناه برده‌اند و عراق درهای خود را در روی آنان باز کرد و هر

مبارز ایرانی را در آغوش گرفته و می‌گیرد، چراکه عراق... از مبارزات خلق‌های او پشتیبانی و همبستگی هرچه بیشتر را نشان می‌دهد. و در همین رابطه است که به فرمانده و سرنشینان هواپیمای مزبور حق پناهندگی داده شد و این امر در بیانیه رسمی وزارت امور خارجه یادآوری گردیده است؛ مضافاً به اینکه عراق پیوسته گفته است ما همیشه در جانب خلق‌های پیکارجوی ایران قرار می‌گیریم و از خواست‌های مشروع آن خلق‌ها حمایت می‌نماییم. ...»^(۷)

۲۵۶

در ادامه تحرکات مرزی عراق، امروز گزارش‌های منابع خودی حاکی از نقل و انتقال‌ها و تقویت استحکامات و نیروهای عراق در سراسر مرز است و این تحرکات، به‌خصوص در نواحی جنوب و مرز آبی نیز قابل توجه است.

در این زمینه، یک هشدار از نیروی زمینی ارتش به ژاندارمری حاکی است که «عراق در سراسر مرز نیرو پیاده کرده و قصد دارد در تاریخ ۵۹/۵/۲۵ حمله نماید.»^(۸) در گزارش پاسگاه ژاندارمری تپه گل نیز آمده است: «در ساعت ۲۰:۲۰ مورخ ۵۹/۵/۲۳ تعداد ۳ دستگاه خودرو نظامی وارد پاسگاه ممدخدر عراق گردیده و افراد پیاده‌نظام در آن پاسگاه مستقر و احتمال دارد که هر آن حملات خود را متوجه پاسگاه [تپه گل] نمایند.» در پایان این گزارش، پاسگاه مزبور تقاضای نیروهای کمکی کرده است.^(۹)

همچنین، «برابر گزارش پاسگاه ۹۵۳ نفت‌شهر، پاسگاه کومه‌له سنگ عراق که روبه‌روی پاسگاه میان‌تنگ ایران قرار دارد اخیراً به پاسگاه وادی هران تغییر نام یافته و در سه کیلومتری آن نیز پایگاه عظیم وادی هران قرار دارد که استعداد آن بالغ بر یک گردان و جنگ‌افزار آن نیز شامل توپ و تانک و سلاح‌های مدرن است، که این گردان از تیپ مندلی اعزام گردیده است.»^(۱۰)

از سوی دیگر، عراق در منطقه مرزی خرمشهر و آبادان نیز تحرکات فراوانی از قبیل تقویت استحکامات، نیرو و تجهیزات داشت. در این زمینه، به گزارش ستاد مشترک ارتش، ارتش عراق در دو کیلومتری جاده بصره به فاو (روبه‌روی خرمشهر)، یک آتشبار ۱۲۲ میلی‌متری و ۶ آتشبار متوسط مستقر کرده است.^(۱۱) همچنین، سنگرهای عراقی مقابل نهر فعلیه افزایش یافته و نیروهای آن تقویت شده‌اند.^(۱۲) در ساعت ۲۱ نیز تعداد ۲ دستگاه خودرو گاز و یک دستگاه آمبولانس وارد پاسگاه شلمچه عراق شده و نیروهای نظامی پیاده کرده است.^(۱۳)

در ادامه، درباره تحرکات عوامل داخلی عراق نیز یک گزارش حاکی است: «علی‌اکبر فرزند کدخدا عباس خسروی با مأمورین اطلاعاتی عراق همکاری دارد.» در بخش دیگری از همین گزارش آمده است: «اخیراً استخبارات "میدان" عراق، بیش از ۱۲۰ تن از مهاجمین مسلح را با تجهیزات کامل جهت تقویت نیروهای مستقر در بعوبه [بعقوبه] به آن منطقه فرستاده تا به پاسگاه‌های نوار مرزی ایران حمله کنند.»^(۱۴)

عملیات مین‌گذاری در جاده‌ها و مقابله نیروهای خودی با آن نیز ادامه دارد. در ساعت ۱۱ امروز، یک نفربر خودی در تنگه رستم مابین گرده‌نو و باویسی، با مین برخورد کرد و به دلیل

پاره شدن شنی آن، از کار افتاد در این حادثه یک درجه دار مهندس از ناحیه کمر آسیب دید.^(۱۵) همچنین، گزارش امروز روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حاکی است: «در چند روز گذشته، توسط فدائیان امام در نوار مرزی غرب کشور، منطقه خانه شور و قالیچه، تعداد ۱۷ عدد مین ضدتانک و ضدنفر کشف و خشتی گردید.»^(۱۶) به گزارش رئیس شهربانی کرمانشاه، گروه گشتی پلیس در ساعت ۲۲ امروز از یک شخص مظنون که از اهالی آذربایجان بود، مقادیری مواد منفجره کشف کردند.^(۱۷)

۲۵۷

امروز میان گروه‌های مسلح معارض با نظام و نیروهای مسلح خودی در مناطق مختلف کردنشین از جمله سردشت، بانه و مریوان، درگیری‌های خونینی رخ داد.

در یک حادثه هوایی در ساعت ۱۱:۳۰ دقیقه امروز، که متعاقب آن درگیری شدیدی میان مهاجمان مسلح ضدانقلاب و نیروهای ارتش جمهوری اسلامی در اطراف سردشت رخ داد، ۶۷ نفر از مهاجمان ضدانقلاب کشته و ۴۲ نفر دیگر مجروح شدند. در این حادثه، یک بالگرد ۲۱۴ ارتش به محاصره مهاجمان درآمد و منهدم شد، اما سرنشینان آن در یک عملیات نجات، با تلاش نیروهای کمکی که از سردشت به منطقه اعزام شده بودند، نجات یافتند.^(۱۸) نیروی زمینی ارتش نیز ضمن تأیید این خبر با استناد به منابع اطلاعاتی خود، اسامی برخی از مهاجمانی را که در این حادثه به طرف بالگرد ۲۱۴ ارتش تیراندازی کرده بودند آورده و اعلام کرده که این افراد از اهالی آبادی‌های کوله و لیلانه بوده‌اند.^(۱۹) در یک درگیری دیگر، مهاجمان مسلح غیرقانونی پایگاه آربابا در حومه بانه را زیر آتش قرار دادند که با آتش توپخانه و خمپاره‌انداز شدیداً به حملات آنها پاسخ داده شد.^(۲۰)

بعدازظهر امروز نیز در یک عملیات پاک‌سازی که به همت نیروهای ارتش و سپاه پاسداران و پیشمرگان مسلمان کرد در شمال شرقی شهر مریوان اجرا شد، ۱۰ نفر از مهاجمان مسلح غیرقانونی دستگیر و تلفات سنگینی به آنها وارد آمد و تعدادی مدارک و وسایل تبلیغاتی و لوازم ارتش، به دست نیروهای مسلح خودی افتاد.^(۲۱)

در همین حال تحرکات مسلحانه و نقل و انتقالات عناصر مسلح ضدانقلاب، مرتباً گزارش می‌شود. یک گزارش از منابع اطلاعاتی خودی حاکی است: «در گردنه کرسی یک گروه مسلح ضدانقلاب مستقر می‌باشند و شب‌ها به نزدیکی‌های فرودگاه و قلعه حسن‌آباد** حمله

* ضمیمه دارد؛ اطلاعیه بعدی روابط عمومی ستاد عملیات غرب کشور درمورد این حادثه و چگونگی نجات سرنشینان بالگرد محاصره شده ۲۱۴.

** حسن‌آباد: نام یکی از دهستان‌های بخش حومه شهرستان سنندج، این دهستان در جنوب شهر سنندج واقع شده، از طرف شمال محدود است به دهستان حسین‌آباد و از طرف شرق به دهستان بیلاق، و از طرف غرب به دهستان کلاترزان و از جنوب به دهستان ژاوه رود. ر.ک: فرهنگ جغرافیایی/ایران (آبادی‌ها)، جلد ۵، از انتشارات سازمان جغرافیایی کشور.

می‌آوردند. در روستای کرجو* و نوره* نیز همچنان دشمن در فعالیت است. در روستای زلکه،* ضدانقلاب به‌طور مسلح فعالیت دارند و ایوب نبوی که جزو کومه‌له بوده، سرپرست آنان می‌باشد و از منطقه هران به روستای زلکه برگشته است. در گردنه سنگ‌سرخ آویهنگ* نیز یک روستا به نام دادانه* و بزآن* واقع شده است و افراد مسلح در پشت این آبادی‌ها مستقر می‌باشند. این گزارش می‌افزاید: «مظفر رستمی که اهل هویه* می‌باشد و از کمونیست‌هایی است که در آن محل مبادرت به مین‌گذاری نموده است. [همچنین] در روستای پایگان* و آویهنگ به نیروهای دشمن افزوده می‌شود.»^(۲۲) همچنین، به گزارش سپاه نقده: «در اطراف روستای پلیسلو* افراد حزب دمکرات در گردنه مستقر شده‌اند و طبق اطلاع، امشب به نقده [...] حمله خواهند کرد.»^(۲۳) گزارش لشکر ۲۸ کردستان نیز گویاست که «در پاسگاه قره‌موسی در بین بوکان و میان‌دوآب، پیشمرگان زیادی هستند که مشغول آموزش می‌باشند.»^(۲۴) گزارش دیگری از مرکز اطلاعات غرب کشور حاکی است: «افراد مسلح کومه‌له همیشه در دهات نصرت در نزدیکی تونل کنگاور در کمین می‌باشند.»^(۲۵)

-
- * Karju کرجو: دهی از دهستان حسن‌آباد بخش حومه شهرستان سنندج، واقع در ۱۵ کیلومتری جنوب‌غربی سنندج و ۵ کیلومتری جنوب گرماش. ر.ک: همان.
- * Navare نَوَره: دهی از دهستان حسن‌آباد بخش حومه شهرستان سنندج، واقع در ۱۰ کیلومتری غرب سنندج و ۸ کیلومتری جنوب راه شوشه سنندج به مریوان. ر.ک: همان.
- * Zalke زلکه: دهی از دهستان حسین‌آباد بخش میرانشاه شهرستان سنندج، واقع در ۳ کیلومتری شمال‌غربی حسین‌آباد و ۶ کیلومتری افراسیاب. ر.ک: همان.
- * Avihang آویهنگ: دهی از دهستان ژاوه‌رود بخش رزاب شهرستان سنندج، واقع در ۳۰ کیلومتری شرق رزاب و ۳۰ کیلومتری جنوب‌غرب سنندج. ر.ک: همان.
- * دادانه: دهی از دهستان حسن‌آباد بخش حومه شهرستان سنندج، واقع در ۱۴ کیلومتری جنوب‌غرب سنندج و ۳ کیلومتری غرب میره‌بزآن. ر.ک: همان.
- * Bezan بزآن: دهی از دهستان کلاترزان بخش رزاب شهرستان سنندج، واقع در ۳۸ کیلومتری غرب سنندج و ۱۰ کیلومتری جنوب جاده شوشه سنندج به مریوان. ر.ک: همان.
- * Huye هویه: دهی از دهستان ژاوه‌رود بخش رزاب شهرستان سنندج، واقع در ۳۰ کیلومتری جنوب‌شرق رزاب و ۵ کیلومتری جنوب آویهنگ. ر.ک: همان.
- * پایگِلان: Pay-gelan درست است: دهی از دهستان ژاوه‌رود بخش رزاب شهرستان سنندج، واقع در ۳۱ کیلومتری جنوب‌شرق رزاب و ۲۰ کیلومتری جنوب‌غرب آویهنگ. ر.ک: همان.
- * یونسلی: Yunesli درست است: دهی از دهستان حومه بخش سلدوز شهرستان ارومیه، واقع در ۱۸ کیلومتری شمال‌غربی نقده و ۸/۵ کیلومتری شمال راه شوشه نقده به اشنویه. ر.ک: همان، جلد ۴.
- * نقطه‌چین، علامت ناخوانا بودن یک کلمه از سند است.

۲۵۸

امروز عصر محاکمه ۷ نفر دیگر از متهمان به شرکت در کودتای تیرماه گذشته در دادگاه شعبه دوم ویژه ارتش در اصفهان آغاز شد و پس از پنج ساعت رسیدگی به پرونده متهمان، ۳ تن از آنان به اعدام محکوم شدند.^(۲۶)

در این حال، روزنامه/انقلاب/ اسلامی امروز نامه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به امام خمینی را منتشر کرد که در صدر این نامه برخلاف روال همیشگی، از «بسم الله الرحمن الرحيم» استفاده شده و در آن، ضمن اشاره به انتشار اخباری مبنی بر دخالت این سازمان در کودتای مزبور، این موضوع یک بار دیگر به طرز زیرکانه‌ای تکذیب شده است. متن نامه به این شرح است:

«بسم الله الرحمن الرحيم، تهران - محضر امام خمینی - پس از عرض سلام، اخیراً برخی مسئولان رسمی به دخالت مجاهدین خلق در توطئه کودتای نافرجام برحسب اقرار یکی از متهمان معدوم اشاره نموده و برخی رسانه‌ها نیز این امر را عامداً دامن می‌زنند. وفاداری مجاهدین خلق به جمهوری اسلامی و ضرورت برطرف نمودن القاء شبهاتی از این قبیل ایجاب می‌کند تا با یادآور شدن این نکته که مجاهدین از مدت‌ها پیش تمام گفتنی‌ها را در این رابطه طی نامه‌های متعددی به دفتر امام و دفتر رئیس‌جمهوری (که یک بار علناً نیز مورد تأیید ایشان قرار گرفت) در میان گذاشته‌اند. از شخص آن حضرت تقاضا می‌کنیم که چنانچه صلاح باشد، انتشار مفاد نامه‌های مذکور را که در تاریخ‌های هفدهم و هیجدهم تیرماه و سیزدهم مردادماه تقدیم شده است در وسائل خبری مقرر فرمایند. همچنین به عرض می‌رسد که مجاهدین که از قبل در جریان پخش شایعات کذابی قرار داشتند، پیشاپیش نسبت به افتراء مزبور هشدار داده و مصرراً تقاضا نموده بودیم تا حاج‌احمدآقا (و یا هریک از آقایان مورد اعتماد دیگری را که اکنون صلاح بدانید) مشخصاً مسئول رسیدگی به این مطالب فرمایند تا حقایق چنان‌که باید به استحضار آن حضرت و عموم مردم برسد. والسلام علیکم - مجاهدین خلق ایران.»^(۲۷)

۲۵۹

امروز نیز همچون روزهای گذشته در برخی نقاط کشور حوادثی رخ داد که هم در فضای دوگانه انقلابی - نهادی و هم در فضای تحریکات گروه‌های سیاسی برای ایجاد درگیری با مردم هوادار انقلاب اسلامی و سپس بهره‌برداری تبلیغاتی، قابل تفسیر و ارزیابی است. از آن جمله، می‌توان به حوادث شهرهای بابل و ورامین اشاره کرد.

* یادآوری می‌شود که در اینجا می‌توان به بی‌سلیفگی روزنامه/انقلاب/ اسلامی و دیگر مطبوعاتی که چنین مطالبی را منتشر کرده یا به آن دامن می‌زنند، انتقاد کرد؛ چراکه ضرورت ندارد هرچای پای سازمان (منافقین) در کار باشد. این گونه مطالب، همان خواست رهبران سازمان مبنی بر شیوه مظلوم‌نمایی بیشتر و در نتیجه ضدتبلیغ را در پی خواهد داشت.

به گزارش خبرگزاری پارس: «در درگیری‌ای که چند روز پیش در بابلسر بین چند تن از هواداران سازمان مجاهدین خلق [منافقین] و یک مغازه‌دار روی داد یک جوان مذهبی که به طرف‌داری از مغازه‌دار وارد درگیری شده بود، مجروح شد. به دنبال این جریان، عده‌ای از اعضای انجمن‌های اسلامی بابلسر همراه با گروهی از اهالی در تعقیب موضوع، به منزل یکی از رهبران مجاهدین خلق حمله کردند و در آنجا چون متوجه شدند ۲۲ تن از دوشیزگان هوادار این سازمان مشغول آموزش رزمی هستند، آنها را دستگیر و به سپاه پاسداران بابلسر تحویل دادند.»^(۲۸)

همچنین، در ساعت ۱۹ امروز، گروهی با حمله به کتاب‌فروشی و محل فروش نشریات حزب توده در ورامین، واقع در نزدیکی کارخانه قند ورامین، نشریات موجود در آن را به آتش کشیدند. روزنامه نامه مردم ارگان مرکزی حزب توده ضمن بیان این خبر، این حرکت مردمی را به اوپاش بی‌مسئولیت نسبت داده است.^(۲۹)

تحریکات و تبلیغات روانی گروه‌های سیاسی معاند با نظام، در خارج از کشور نیز انعکاس داشته، گهگاه با همسویی برخی مجامع مواجه می‌شود. از جمله، درخصوص حملات مکرر به دفاتر گروه‌های سیاسی، اتحادیه فلورانس عضو کنفدراسیون دانش‌آموزان و دانشجویان ایران در ایتالیا، امروز نامه‌ای به عنوان دادستان کل انقلاب، آیت‌الله قدوسی ارسال کرد. در بخشی از این نامه اعتراض‌آمیز آمده است: «حضور آقای قدوسی دادستان کل انقلاب! اتحادیه فلورانس عضو کنفدراسیون دانش‌آموزان و دانشجویان ایران به حرکت‌های قانون‌شکنانه عده‌ای که با حمله به دفاتر احزاب و جمعیت‌های استقلال‌خواه از جمله حزب رنجبران ایران و جبهه ملی ایران، آزادی‌های فردی و اجتماعی را نقض می‌نمایند، شدیداً اعتراض نموده و این‌گونه اعمال غیردمکراتیک و ضد مردمی را محکوم می‌نماید. ما خواستار بازشدن هرچه سریع‌تر دفاتر جبهه ملی و حزب رنجبران ایران بوده و مصرانه از شما می‌خواهیم که عاملین این اعمال غیردمکراتیک مورد پیگرد و مجازات قانونی قرار گیرند.»^(۳۰)

۲۶۰

اظهارات اخیر رونالد ریگان کاندیدای ریاست‌جمهوری آمریکا از حزب جمهوری‌خواه - که در مبارزه انتخاباتی با کارتر، از ضعف کارتر درباره مسائل ایران بهره می‌برد - واکنش تند بنی‌صدر در موضع ریاست‌جمهوری ایران را در پی داشت.

ساعت ۱۱ امروز، بنی‌صدر از پایگاه هوایی نوژه همدان بازدید و وضعیت نیروها و آمادگی رزمی آنها را بررسی کرد. وی سپس در اجتماع مردم همدان در استادیوم آزادی این شهر حضور یافت و در یک سخنرانی مفصل درباره مسائل مختلف از جمله آمادگی مردم برای

مقابله با توطئه‌گران، نظم و انضباط و پیروی از قانون و لزوم برقراری معنویت در کشور سخن گفت. بنی‌صدر سپس با اشاره به سخنان یکی از نامزدهای ریاست‌جمهوری امریکا و با تأکید بر اینکه هر متجاوززی جز گور در کشور ما پناهگاهی نخواهد یافت، گفت: «مطابق گزارش‌هایی که ما دریافت کرده‌ایم و اطلاعات نسبتاً قوی و روشنی که به دست آورده‌ایم، دشمنان این ملت تاریخی بر آن شده‌اند که از راه توطئه و تحریک، بالاخره ما را به زانو درآورند. نیروهایی در خارج مرزهای ما آمادگی دیده‌اند تا از طریق آنها برای حمله به کشور ما استفاده کنند. داوطلب ریاست‌جمهوری امریکا، شخصی که شاید بتوان گفت مظهر فاشیسم دوران حاضر است، در هر سخنرانی می‌گوید به‌محض اینکه به‌عنوان ریاست‌جمهوری امریکا انتخاب بشود، ایران را فتح خواهد کرد.»*

بنی‌صدر در واکنش به اظهارات ریگان:

اگر برای فتح کشور ما بیاید، این سرزمین را یک رشته گورهای آماده برای متجاوزانی که به این سرزمین می‌فرستید خواهید یافت.

بنی‌صدر تأکید کرد: «من به‌عنوان رئیس‌جمهوری ایران به او می‌گویم که اگر شما رئیس‌جمهور امریکا بشوید و برای فتح کشور ما بیایید، این سرزمین را یک رشته گورهای آماده برای متجاوزانی که به این سرزمین می‌فرستید خواهید یافت.» وی سپس با اشاره به این نکته که «من در اینکه هیچ توطئه‌ای به خواست خدا و به‌همت مردم ما به نتیجه نخواهد رسید

* در بازتاب این سخنان بنی‌صدر، روز بعد، رادیو صدای امریکا در بخش خبری شامگاهی خود، به واکنش مقامات امریکایی درباره سخنان بنی‌صدر پرداخت: «ابوالحسن بنی‌صدر، رئیس‌جمهوری ایران، اظهار داشته است در صورتی که رونالد ریگان به مقام ریاست‌جمهوری امریکا انتخاب شود ایران را اشغال خواهد کرد. ولی در واشنگتن سخنگوی رونالد ریگان این اتهام را تکذیب کرده و گفت نامزد حزب جمهوری‌خواه چنین قصدی ندارد. سخنگوی مزبور به خبرنگار صدای امریکا گفت ریگان هیچ‌گاه چنین اظهاراتی ایراد نکرده، ولی گفته است چنانچه در ماه آوریل گذشته وی رئیس‌جمهور بود اجازه عملیات نجات گروگان‌ها را صادر نمی‌کرد. ...» (خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۰، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۱۸، رادیو صدای امریکا (فارسی)، ساعت: ۲۱:۳۰، ۱۳۵۹/۵/۲۴).

معتقدم»، افزود: «به همه آنها که گمان می‌کنند از راه توطئه و تحریک می‌توانند این ملت را به زانو درآورند و خود را دشمن ایران می‌دانند و به آغوش دشمنان ایران رفته‌اند اخطار می‌کنم و هشدار می‌دهم این توطئه‌ها به جایی نخواهد رسید. ایران به خواست خدا زنده و برپا خواهد ماند و هیچ رژیم جز رژیم جمهوری اسلامی را نخواهد پذیرفت. ایران از جمهوری اسلامی ولادتی دوباره یافته است. ایران در جمهوری اسلامی، استقلال خویش را یافته است. ایران در جمهوری اسلامی شخصیت و حیثیت به دست آورده است.» وی گفت:

«برای اینکه بتوانیم این رسالت تاریخی را به انجام برسانیم لازم است صفوف وحدت و یکپارچگی خویش را مستحکم‌تر کنیم و برای اینکه این صفوف مستحکم‌تر شود لازم است که قانون اساسی به حکومت بنشیند. اگر به قانون اساسی تجاوز شود و آنچه در قانون اساسی مقرر است در عمل رعایت نشود، اسباب وحدت و یکپارچگی مردم از بین می‌رود و مقدمات سستی و ضعف و نفاق فراهم می‌گردد و دشمنان ما قادر می‌شوند جمهوری را مورد تجاوز قرار دهند.» وی در ادامه گفت: «تا این زمان من به حکم وظیفه‌ای که بنا بر قانون و اخلاق اسلامی برعهده دارم و باید پاسدار وحدت مردم باشم، نسبت به نقل سخنان من با کم‌وزیادی که به‌عمل آورده‌اند سکوت کرده‌ام، ولی پس از این، این رویه را طرد خواهم گفت؛ چراکه اگر مطلبی از قول رئیس‌جمهور نقل شود و آن مطلب حقیقت نباشد، مردم در اشتباه می‌افتند و این اشتباه ممکن است بعدها سبب سلب اعتماد مردم بشود، که این سلب اعتماد در این لحظات تعیین‌کننده تاریخی، امری نیست که من به‌عنوان رئیس‌جمهوری بتوانم آن را نادیده بگیرم.» بنی‌صدر در پایان سخنان خود با اشاره به این نکته که «در مجلس گفته‌ام و در اینجا هم می‌گویم که نمایندگان مجلس حق مداخله در امور اجرایی را ندارند.» افزود: «هیچ‌کس نباید به اسم نماینده شما برای ادارات نماینده بگذارند، همچنان‌که دستگاه‌های اجرایی حق دخالت در امور قوه مقننه را ندارند. ...»^(۳۱)

۲۶۱

تنش و سردی مناسبات و روابط سیاسی میان ایران و شوروی که از حدود یک ماه پیش شتاب بیشتری یافته است، امروز با جویبه مفصل و شدیدالحن وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، صادق قطب‌زاده به همتای روسی خود آندره آندروویچ گرومیکو، به اوج خود رسید.

قطب‌زاده در ابتدای نامه آورده است: «جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۵۹/۴/۱۸ تذکریه‌ای ازطرف وزارت امور خارجه اتحاد جماهیر شوروی دریافت نمود که شامل گله‌ها و اعتراضاتی بود که ذیلًا به آنها می‌پردازیم، ولی قبل از آنکه نکات موردنظر دولت شما و متقابلاً نظرات

دولت ما عنوان شود به ذکر علت اساسی تحریر این نامه به عنوان جناب عالی اشاره می‌کنیم.» وی سپس با اشاره به تاریخچه روابط ایران و شوروی در سده‌های اخیر به‌ویژه در دوران رژیم سابق، به‌طور مفصل به موارد متعدد دخالت‌های شوروی در امور داخلی جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه در امر کمک به گروه‌های مسلح و چپ مخالف نظام اشاره می‌کند که بخش‌هایی از آن به شرح زیر است:

- «مقدار بسیار زیادی اسلحه‌های بسته‌بندی‌شده ساخت شوروی در بسته‌های دست‌نخورده در مهاباد کردستان پیدا شده بود. به این‌گونه اسلحه‌ها نه ارتش ایران، نه عراق و نه ارتش ترکیه به آن مجهز هستند و سؤال این بود که چگونه این اسلحه‌های مدرن غیرموجود در منطقه، به دست ضدانقلابیون فعال در کردستان افتاده بود؟
- پول رایج روسیه برخلاف کشورهای آزاد دنیا در خارج از آن کشور ارزشی ندارد؛ تبدیل روبل به تومان را در خارج از مرزهای شوروی و بازگشت وجوهات آن را به کردستان چگونه توجیه می‌کنید؟
- اقمار شوروی که بر فراز ایران پرواز می‌کردند از مواضع نظامی ما در کردستان عکس‌برداری می‌کردند و این عکس‌ها را در اختیار ضدانقلاب قرار داده‌اند. ... شما عوامل خود را روانه ایران کردید و ستون پنجم خود یعنی حزب شناخته‌شده [توده] را تجدید سازمان کردید و از هرگونه کمک مادی و معنوی دریغ نکردید. اعضای سفارتخانه و کنسولگری‌های شما از تماس با ضدانقلاب کوتاهی نکردند.
- شورای انقلاب اسلامی ایران هم‌زمان با لغو قرارداد ۱۹۵۹ ایران و ایالات متحده آمریکا، فصول تحمیلی ۵ و ۶ عهدنامه مودت ۱۹۲۱ ایران و روسیه شوروی را نیز ملغی‌الاثراً اعلام نمود، ولی با کمال تأسف دولت شوروی هنوز به خواست مشروع ایران در این‌مورد توجهی ننموده [است] و می‌ترسیم در این نبرد ما با امپریالیسم آمریکا و احتمال تجاوزهایش به ایران، عهدنامه مزبور دستاویزی برای تجاوز به خاک میهن ما قرار گیرد.
- در حین کشاکش ما با آمریکا، ناگهان دولت شما به‌بهانه پوچ به کشور همسایه و هم‌کیش ما افغانستان لشکر می‌کشد و مقاومت دلیرانه مردم این سرزمین را با آتش و خون درهم می‌کوبد و ما می‌بینیم که آمریکا و دستیارانش دست از پا خطا نمی‌کنند و فقط به حملات لفظی اکتفا می‌نمایند؛ پس ما حق داریم بدگمان شویم که در تقسیم غنائیم هر دو ابرقدرت، زیر پرده، توافق کرده‌اند و نگران آن باشیم که نسبت به انقلاب ما در پشت پرده چه می‌گذرد.

قطب‌زاده در نامه‌ای به وزیر خارجه شوروی:

چگونه اسلحه‌های مدرن شما که ارتش‌های ایران، عراق و ترکیه در اختیار ندارند در بسته‌های دست‌نخورده در دست ضدانقلابیون کردستان است؟

بسیاری از مأموران سفارت شما به جای کارهای واقعی سفارتخانه به جاسوسی مشغول‌اند، بهتر است هرچه زودتر این‌گونه اعمال خاتمه یابد.

- در تذکاریه [۱۳۵۹/۴/۱۸] آمده است که مقامات ایرانی به خود اجازه داده‌اند که همه‌گونه جعلیات را درمورد سیاست شوروی نسبت به ایران با واردآوردن اتهامات دروغین به سفارت شوروی در تهران اظهار نمایند... فراموش نکنید که رسانه‌های گروهی شما نیز از واردکردن تهمت و افترا به مقامات ایرانی فروگذار نکرده‌اند؛ برای مثال، جعل خبر ملاقات وزیر امور خارجه ایران با شاپور بختیار در ژنو، که حقیقت آن، ملاقات بختیار با نمایندگان شما یعنی حزب کمونیست سوئیس بوده است.

- در تذکاریه آمده است که مبارزه‌ای همه‌جانبه علیه اتحاد جماهیر شوروی در ایران آغاز شده - اگر مقصودتان از مبارزه

همه‌جانبه علیه شوروی اخراج دبیر اول سفارت شوروی در تهران است، باید مجدداً و صریحاً گفته شود متأسفانه نه‌تنها وی بلکه بسیاری از مأموران شما به‌جای انجام کارهای جاری و عادی یک سفارتخانه واقعی، به جاسوسی اشتغال دارند و بهتر است هرچه زودتر این‌گونه اعمال خاتمه یابد.»

قطب‌زاده سپس با اشاره به اینکه جمهوری اسلامی ایران خواهان استقرار روابط حسنه و مناسبات مبنی بر حسن هم‌جواری واقعی، عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر و احترام به استقلال و حاکمیت و تمامیت ارضی و احترام کامل متقابل با اتحاد شوروی است، پیشنهادهایی را در چند بند به همتای روسی خود ارائه کرد. ازجمله: خروج فوری ارتش شوروی از افغانستان؛ خودداری از انجام فعالیت‌های غیرمتعارف از سوی سفارتخانه شوروی در تهران و سرکنسولگری‌ها و دیگر مؤسسات شوروی در ایران؛ اقدام فوری شوروی درمورد تقاضای دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر کاهش متقابل کارمندان سفارتخانه‌های طرفین و نیز تأسیس کنسولگری ایران در شهر "دوشنبه" و درصورت مخالفت، تعطیل یکی از سرکنسولگری‌های شوروی در ایران و حمایت نکردن شوروی از عوامل شناخته‌شده‌ای که خود را هوادار شوروی معرفی می‌کنند (سران تربیت‌شده حزب توده و گردانندگان روزنامه نامه

مردم) ولی کاری جز اخلال در مناسبات دو کشور ندارند.^(۳۲)

مفاد نامه امروز وزیر امور خارجه ایران و نیز سیاست نه شرقی، نه غربی ایران در برنامه شامگاهی امروز رادیو مسکو مورد انتقاد قرار گرفت. مفسر رادیو مسکو، طبق روال معمول خود، ضمن تمجید از انقلاب ضدامپریالیستی ایران و بدون اشاره به اسلامی بودن آن، در تفسیر خود آورده است:

«... دشمنان داخلی و خارجی ایران که از دامنه وسیع و مقیاس بزرگ روحیات ضدامپریالیستی توده‌های مردم ناراضی بوده و یا صاف و ساده ترسیده بودند، تلاش کردند این روحیات را با دامن زدن به روحیات عدم اعتماد و خصومت آمیز و پیش داوری نسبت به اتحاد شوروی، به اصطلاح، قوی کنند؛ ولیکن نه در گذشته تاریخ مناسبات ایران و شوروی و نه در همکاری‌های کنونی اتحاد شوروی و ایران، نمی‌توان نه اساسی و نه بهانه‌ای یافت تا به آن وسیله اتحاد شوروی را به فلان مداخله در امور داخلی ایران متهم ساخت. اصل اساسی سیاست ایران به طوری که قطب‌زاده وزیر امور خارجه ایران گفته، عبارت از این است که نه از غرب و نه از شرق متابعت نکند و بر ضد تمام ابرقدرت‌ها مقاومت نماید. ظاهراً این تز به صورت همکاری و دلسوزی، به منظور حراست از استقلال ایران از هرگونه تخطی خارجی وانمود می‌شود، ولیکن در عمل از آنجا که سیاست‌های غرب و شرق درمورد ایران از اصل متفاوت‌اند، این تئوری در خدمت هدفی مزورانه و دورویانه درآمده است و آن اینکه می‌خواهند سیاست ایالات متحده آمریکا و اتحاد شوروی را در یک کفه ترازو قرار بدهند. ... هر اقدام جدید تجاوزگرانه و خصمانه‌ای که ایالات متحده آمریکا درمورد ایران با لفاظی‌های مصنوعی درباره به اصطلاح خطر واهی شوروی و مقاصد قلدرانه اتحاد شوروی و نیات موهومش برای مداخله در امور ایران تبلیغ کند، این اتهامات برای منظورها و مقاصدی است علناً بی‌وجدانانه که مضمون ضدشوروی آن را بد رونویسی کرده‌اند، انجام می‌گیرد.

اتحاد شوروی از نیت و کوشش برای اینکه دیگر کشورها من جمله همسایگان خود را به وضع وابستگی درآورد، به دور است. اتحاد شوروی به حفظ و تحکیم ایران مستقل و واحد در هر شرایط ذی‌علاقه است، زیرا ایران کشوری است که اتحاد شوروی عادت کرده است در کنارش و پهلوی به پهلوی‌ش زندگی کند و اتحاد شوروی آماده است براساس اصول برادرانه با آن همکاری کند.»^(۳۳)

ضمیمه گزارش ۲۵۷: اطلاعیه بعدی روابط عمومی ستاد عملیات غرب کشور درمورد حمله مهاجمان ضدانقلاب به بالگرد ۲۱۴ و چگونگی نجات سرنشینان آن

«در ساعت ۱۱:۳۰ دقیقه پنجشنبه یک فروند هلیکوپتر ۲۱۴ که از بانه به مقصد سردشت جهت انتقال مسئولین جهاد سازندگی مأموریت یافته بود، درحوالی بین دهکده کله واقع در ۹ کیلومتری سردشت، مورد حمله مهاجمان مزدور قرار گرفت و بر اثر اصابت گلوله و نقص فنی در ۵۰۰ متری مهاجمین مجبور

به فرود اجباری شد. در این حادثه، سرنشینان هلیکوپتر با هدایت ستوان یکم چترباز علی اصغر نوروزی از هلیکوپتر بیرون آمدند و فوراً موضع دفاعی گرفتند و در پاسخ به حملات مهاجمین ۴ نفر آنها را به هلاکت رساندند. در این هنگام حدود ۴۰ نفر از مهاجمین با وانت بارهای تویوتا هلیکوپتر و سرنشینان آن را محاصره کردند. سرنشینان هلیکوپتر با حمایت یک هلیکوپتر کبرا که آنها را اسکورت می کرد به دفاع پرداختند. پس از مدتی هلیکوپتر کبرا برای مهمات گیری مجدد به پادگان سقز مراجعت کرد و جریان موقوف را به بانه گزارش نمود. بعد از سی دقیقه، یک فروند هلیکوپتر شنوک به خلبانی سروان طاهری با اسکورت یک فروند هلیکوپتر کبرا به محل حادثه اعزام شد و با دادن علامت از طرف محاصره شدگان، با رشادت فراوان، زیر آتش مهاجمین فرود آمدند و افراد محاصره شده را از مهلکه نجات دادند. در این عملیات ستوان نوری یکی از سرنشینان هلیکوپتر شنوک، که تصور کرده بود یک نفر از سرنشینان سوار نشده، از هلیکوپتر شنوک پیاده شد و به جای ماند و زیر آتش شدید مهاجمین به طور پیاده راهی پادگان سردشت شد. پس از طی چهار کیلومتر، متوجه هلیکوپتر کبرایی شد که در حال پرواز بود. با روشن کردن آتش، هلیکوپتر کبرا را متوجه خود کرد و با نزدیک شدن هلیکوپتر مزبور به زمین، خود را به پایه های آن آویزان کرد و در همین حال، سالم به پادگان سردشت رسید. از طرف پادگان سردشت، پس از اطلاع از حمله مهاجمین، محل استقرار آنها زیر آتش شدید توپخانه قرار گرفت که طبق آخرین گزارش های رسیده، حدود ۶۷ نفر از مهاجمین کشته و ۴۳ نفر از آنها مجروح شدند. ضمناً هلیکوپتر ۲۱۴ نیز توسط مهاجمین منهدم شد و حال یکی از سرنشینان آن، که مجروح شده بود، فعلاً رضایت بخش است.^(۲۴)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۵۹/۵/۲۳

۱. جنگ ایران و عراق از نگاه مطبوعات جهان، ج ۱، "زمینه سازی و آغاز تهاجم"، ص ۲۴۲، خبرگزاری آسوشیتدپرس، به نقل از روزنامه واشنگتن پست، ۱۶/۸/۱۹۸۰، ۱۳۵۹/۵/۲۵، مترجم مهدی رنجبران.
۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۶، ص ۱.
۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۶، خبرنگار جمهوری اسلامی از کویت.
۴. جنگ ایران و عراق از نگاه مطبوعات جهان، ج ۱، "زمینه سازی و آغاز تهاجم"، صص ۲۴۲ و ۲۴۳، پیشین.
۵. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۴۹، تاریخ ۱۳۵۹/۵/۲۴، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو بغداد (بخش فارسی)، ساعت: ۱۴، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۶. همان، ص ۲۹، رادیو بغداد (فارسی)، ساعت: ۱۴، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۷. همان، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو بغداد، ساعت: ۱۲، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۸. سند شماره ۵۵۹۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (مریوان)، ج ۱، ص ۱۴۸، از سماجا (مرکز فرماندهی) به ژا، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۹. سند شماره ۲۸۳۳۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از
- هنگ قصر شیرین به ناحیه کرمانشاه، رکن ۳ و رکن ۲، ۱۳۵۹/۵/۲۴، برابر اعلام گروهان خانلیلی به استناد گزارش پاسگاه تپه گل؛ و - سند شماره ۵۵۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا (مرکز فرماندهی) به نزا، ۱۳۵۹/۵/۲۴، برابر اعلام ژاندارمری مستند به گزارش ژاندارمری کرمانشاه.
۱۰. سند شماره ۵۵۹۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا (مرکز فرماندهی) به نزا، ۱۳۵۹/۵/۲۳؛ و - سند شماره ۱۱۴۹۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه (مرکز فرماندهی) به سپاه غرب، ۱۳۵۹/۵/۲۴.
۱۱. سند شماره ۵۵۹۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش سماجا (رکن ۳) مرکز فرماندهی، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۱۲. سند شماره ۵۵۹۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش سماجا (رکن ۳) مرکز فرماندهی، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۱۳. سند شماره ۵۵۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و - فیش سیاسی شماره ۵۰۶۳۹، مورخ ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۱۴. سند شماره ۲۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات و بررسی های سیاسی استان کرمانشاهان به اداره

- مرکزی اطلاعات و بررسی‌های سیاسی تهران، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۱۵. سند شماره ۵۶۰۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ (ه - ع) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۵/۲۷.
۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۳، ص ۴، خبرنگار جمهوری اسلامی از کرمانشاه، به نقل از روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۴، به نقل از خبرگزاری پارس از کرمانشاه.
۱۸. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۱۷، به نقل از خبرگزاری پارس از کرمانشاه، مستند به اطلاعیه روابط عمومی ستاد عملیات غرب کشور، ساعت ۲۲:۴۵ دقیقه، ۱۳۵۹/۵/۲۳ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۴، به نقل از همان و نیز به نقل از مهندس طاهری استاندار آذربایجان غربی.
۱۹. سند شماره ۵۶۰۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (سردشت)، ص ۶۹ از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به ژاجا (پست فرماندهی)، برابر اعلام نزاجا، ۱۳۵۹/۵/۲۸.
۲۰. سند شماره ۵۶۰۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ (ه - ع) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۵/۲۷.
۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۶، ص ۴، به نقل از خبرگزاری پارس از سنندج، براساس اطلاع ستاد مشترک ارتش و سپاه پاسداران سنندج.
۲۲. سند شماره ۱۱۴۹۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (سنندج)، ج ۲، ص ۸۲، از واحد اطلاعات و بررسی‌های سیاسی کردستان به ستاد مشترک ارتش و سپاه، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۲۳. سند شماره ۴۲۵۵۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (نقده)، ص ۷۰، از سپاه نقده به سپاه ارومیه، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۲۴. سند شماره ۱۱۴۹۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (میاندوآب)، ص ۵۷، گزارش مرکز بررسی مناطق ایران (منطقه ۷)، از لشکر ۲۸ (رکن ۲)، به دفتر عملیات، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۲۵. سند شماره ۱۱۴۹۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (کردستان)، ج ۱، ص ۲۰۹، از مرکز اطلاعات غرب کشور به دفتر عملیات، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۲۶. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۳ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۴.
۲۷. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۳، ص ۳.
۲۸. همان، ص ۱۰.
۲۹. نامه مردم، ارگان مرکزی حزب توده، شماره ۳۰۸، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۸.
۳۰. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۴۹، تاریخ ۱۳۵۹/۵/۲۴، تهران - خبرگزاری پارس، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۱۲ و - روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص آخر، هر دو به نقل از خبرگزاری پارس از همدان.
۳۲. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۳، ص ۱ و - روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۳، ص آخر و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۲، به نقل از خبرگزاری پارس از تهران.
۳۳. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۴۹، تاریخ ۱۳۵۹/۵/۲۴، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو مسکو (فارسی)، ساعت: ۲۱:۰۰، ۱۳۵۹/۵/۲۳.
۳۴. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۵، ص ۱۷، به نقل از خبرگزاری پارس از کرمانشاه.